

EMOCJE I WSPOMNIENIA OLFAKTORYCZNE.

ROLA ZAPACHU NA PRZYKŁADZIE TEKSTÓW LITERATURY WŁOSKIEJ.

Tamara Gotowicka, Wydział Neofilologii, Katedra Italianistyki, Uniwersytet Warszawski

Żyjemy w chmurze zapachów, które zawierają informacje o naszych emocjach, będących wynikiem doświadczeń życiowych. Zmysł powonienia jest jednym z istotnych, którym posługujemy się w życiu. Na przestrzeni wieków był pomijany i postrzegany pejoratywnie, ponieważ dużą uwagę przywiązywano do bodźców wzrokowych oraz słuchowych. Tymczasem nasze możliwości związane z odczuwaniem zapachu i emocji dotyczą tej samej części mózgu, w której gromadzone są zarówno wspomnienia, jak i uczucia. Można powiedzieć, że wszystko zaczyna się i zależy od zaledwie jednego oddechu. Skojarzenie woni ze wspomnieniami i emocjami nie jest zatem wynalazkiem pisarzy, poetów czy kreatorów perfum. Dzieje się tak, ponieważ węchomózgowie jest ewolucyjnie dość starą częścią kory, będącą częścią układu limbicznego mózgu, który odpowiada za emocje i pamięć. Stąd niezwykła siła zapachu, który wywołuje żywe wspomnienia z odległej nawet przeszłości, które są znacznie trwalsze aniżeli wrażenia wywołane bodźcami wzrokowymi. Zapach niczym „maszyna czasu” może przenieść nas do przyjemnych czasów dzieciństwa, przypomnieć o ważnych rozdziałach naszego życia, młodości, zauroczeniu miłosnym, naszej rodzinie. Bowiem zapach posiada moc wskrzeszania odległych wspomnień oraz uczuć. Jak zauważają pisarze zapach dawno niewidzianej osoby jest w stanie przywołać wspomnienie i wywołać nostalgię. To samo dzieje się w przypadku woni, którą kojarzymy z danym miejscem. Za jej pośrednictwem połączeni zostajemy ze wspomnieniami, z energią z przeszłości, które wywołują w nas uczucie tęsknoty za owym czasem. Obecność zapachu w literaturze ma istotne znaczenie i siłę oddziaływania na nasze emocje. W tej pracy wykazałam, w jaki sposób zapach oddziałuje na uczucia, zachowania i decyzje bohaterów literackich na przykładzie tekstów literatury włoskiej i światowej. Jak potwierdzają badania, percepcja zapachowa jest kształtowana przez procesy fizjologiczne i doświadczenia emocjonalne człowieka. Zapach wywołuje emocje i przywołuje związane z ich odczuwaniem wspomnienia. Zaprezentuję, w jaki sposób pisarze wykorzystują zmysł powonienia do wskrzeszenia przeszłości.

SŁOWA KLUCZE: ZAPACH, PAMIĘĆ, WSPOMNIENIA, CZAS, PRZESZŁOŚĆ, UCZUCIA, ZAKOCHANIE, ZACHOWANIE, DECYZJA